

УДК 007 : 304 : 655

НАУКОВЕ КНИГОВИДАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ СОЦІУМІ: ЧИ Є ЖИТТЯ ПІД ЧАС (ПІСЛЯ) КРИЗИ?

Н. В. Зелінська

Українська академія друкарства,
вул. Під Голоском, 19, Львів, 79020, Україна

Крізь призму кількох економічних криз останнього часу розглядається вплив соціальних чинників на становище наукового книговидання в Україні. Схарактеризовано особливо складний для науки та наукової книги етап переходу видавничої галузі до ринкових відносин (ознаками цього періоду стали: руйнування старої видавничої системи, а відтак позбавлення видавництва державної підтримки та планового фінансування, різкий розрив виробничих зв'язків, зменшення ринків збуту, переорієнтація тематичної та мовної політики). Визначені причини відновлення зацікавленості у наукових публікаціях. Наведені об'єктивні кількісні показники, які свідчать про більш-менш стабільну позицію наукової книги під час і після кризи, але причини цієї стабільності не завжди шляхетні та соціально прийнятні (до останніх, зокрема, належать забезпечення персонального іміджу певної частини суспільства та необхідність показати «потрібні» відсотки кандидатів і докторів наук у кадровому складі вишів під час ліцензування та акредитації). Продемонстровано реальні досягнення та шляхи подальшого розвитку галузі. Показано роль наукової літератури, зокрема, її соціогуманітарного сегмента, в сучасних інформаційних війнах.

Ключові слова: наука, наукове книговидання, економічна криза, персональний імідж, кількісні та якісні оцінки, видавничі проекти, інформаційні війни.

Постановка проблеми. Кризові явища, що охопили всі сторони життя сучасної України, природно, виявляють себе і у сфері соціальних комунікацій, породжуючи часом небезпідставні міркування щодо марності зусиль і неможливості реалізації потрібного. Такі міркування не рідкість, коли йдеться про одну з виразно соціоцентричних галузей — видавничу справу — та її перспективи: адже її «залежність... від державної політики у соціальній та культурній галузях, у мовній сфері... тісний зв'язок з усіма суспільно-політичними процесами, з одного боку, і безпосередні реакції суспільства на події життя видавничого, здатність різних форм цього видавничого життя до масової репрезентації громадської думки, а отже, і до зворотного впливу на суспільність — з другого» [10, с. 36–37], усе це робить видавничу, а власне книговидавничу, галузь як активно впливовою, так і болоче вразливою до того, що відбувається у соціумі. Тож яке воно, книговидавниче життя, у кризу?

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Численні проблеми наукового книговидання в Україні, залишаючись упродовж багатьох років далекими від

розв'язання, не належать до активно обговорюваних як в українському соціумі, так і у фаховому середовищі — насамперед через традиційні хибні уявлення про наукову літературу, з одного боку, як нецікавий філологічно-естетичний об'єкт (щасливим винятком у цьому плані стала нещодавня поява фундаментальної монографії П. Селігея «Світло і тіні наукового стилю» [14], яка, на нашу думку, здатна зруйнувати такі уявлення), а з другого — як принципово неперспективний елемент книжкового ринку. Відтак, за заповнення теоретичних прогалів, якими рясніє українське наукове книговидання, беруться лічені дослідники (в діапазоні останнього десятиліття, окрім публікацій автора [5–9], можна назвати розвідки І. Алексєєнка [1], О. Вакаренко [2; 15], Н. Демчук [4], Л. Івасенко [11], А. Радченко [13], О. Ренн [12] та деяких інших). Враховуючи, що саме в останні роки наукова література, принаймні кількісно, виявила себе як дуже стійкий боєць за місце на книжковому ринку і демонструє цікаві тенденції, — цих досліджень явно недостатньо.

Мета статті — показати перипетії наукового книговидання в кризових ситуаціях останнього часу, визначити причини ринкової стійкості (часом навіть раціонально не вмотивованої) та окреслити видавничі перспективи наукової книги — такою є мета цієї розвідки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазначимо одразу, що нинішня кризова ситуація — не перша, що її переживає галузь, за часів незалежності. Перша криза охопила всі пострадянські країни наприкінці 80-х — на початку 90-х років ХХ ст. (найочевиднішими причинами її стали: руйнування старої видавничої системи, а відтак позбавлення видавництва державної підтримки і сталого, планового фінансування, а також різкий розрив виробничих зв'язків, зміна — переважно у бік зменшення — ринків збуту, переорієнтація тематичної та мовної політики тощо), і позначилася вона на всіх без винятку сегментах книговидання, спричинивши зниження усіх показників (кількості назв, накладів, кількості примірників на душу населення). Однак, не ризикуючи перебільшити, можна стверджувати, що найтяжче були вражені ті ланки книговидання, які й у кращі для себе, під повною опікою держави, часи не почувалися достатньо затишно, насамперед наукове книговидання.

«Економічна криза, що припала на перші роки становлення нашої держави, — констатували голова Науково-видавничої ради НАН України академік Я. Яцків і тодішній вчений секретар цієї Ради О. Вакаренко, — значною мірою відбилась і на показниках видавничої діяльності Академії наук (а це, зазначимо, була найпотужніша ланка в організаційній системі української науки. — *Н. З.*). У першій половині 90-х років порівняно з попереднім п'ятиріччям кількість виданих наукових книг зменшилася майже на чверть, кількість опублікованих вченими НАН України статей — на 20 %» [15, с. 7].

Перейшовши на початку 90-х років на ринкові «рейки», українська наукова книга уповні відчула на собі труднощі виживання: показники її видання в окремі роки ледь утримувалися на нижній межі «життєво необхідного» мінімуму (напр., у 1991 р. установи НАН України випустили всього 635 назв книг, ще гірші показни-

ки зафіксовані у наступні роки: 1993 р. — 581, 1995 р. — 483, 1996 р. — 370 назв). Суттєвої, так би мовити, «іміджевої» шкоди у цей період завдало українській науці — «живильному середовищу» наукової літератури і, відповідно, наукового книговидання — поширене, майже не приховуване, зверхньо-зневажливе ставлення: науковець — невдаха, що не вміє «крутитися» і заробляти, наукова діяльність — «відстій», притулок цих самих невдах, наукова книжка — мізерний за накладом навіть не учасник, а так, випадковий прибулда на книжковому ринку... Між тим, світовий історичний досвід свідчить: наука, з усіма її атрибутами, успішно розвивається лише тоді, коли має хороші сформовані традиції, надійну економічну базу, а також, що дуже суттєво, увагу з боку держави, підтримку уряду та повагу цілого суспільства...

Ситуація з відновленням іміджу різко змінилася у геть несподіваний спосіб: коли виявилось, що наука, окрім одержання реальних здобутків, може ще й винагороджувати своїх «адептів» ступенями і званнями, які для багатьох, а надто для політичної, фінансової, бізнесової верхівки суспільства, становить головний результат! Відтак, незважаючи на явну неприбутковість, а отже, і ринкову непривабливість занять «чистою» наукою, в сучасній Україні почали швидко нарощуватися обсяги наукової продукції — друковані матеріали численних і багатолюдних (найчастіше, лише за програмами) конференцій, наукові (хоч часто і псевдонаукові) журнали, але насамперед, звісно, дисертації (захистові яких, як відомо, передуює поява потрібної кількості публікацій — монографій, статей, тез і текстів доповідей). (Про ці явища нам вже доводилося писати. Див. зокрема: [6]). Таким чином, проблема забезпечення персонального іміджу певної частини суспільства парадоксальним чином вплинула на кількісні показники наукового книговидання (свідомо не розглядаємо тут показники якісні). Додамо до цього потужний приплив друкованих наукових матеріалів — внаслідок того ж дисертаційного «буму», — але вже у зв'язку з активізацією процесів ліцензування та акредитації в системі вищої школи: «потрібні» відсотки кандидатів і докторів наук у кадровому складі вишів і досі ніхто не відміняв...

А водночас наукове книговидання почало набирати обертів і з причин дуже шляхетних: адже непрості ринкові реалії спонукали видавців до пошуків нових напрямів, форм і методів роботи, тобто мобілізували на активну діяльність: першорядним завданням кожного видавця стало заохочення до читання (і, відповідно, придбання) випущених ним книжок якомога більшої кількості читачів — людей з різними інформаційними потребами і естетичними смаками. На практиці це підштовхнуло до критичного перегляду видавничого репертуару, вивчення та сегментації книжкового ринку з одночасним дослідженням читацьких запитів і можливостей, до принципових змін у тематиці та типології видань, а також до постійного збагачення виражальних і зображальних засобів зацікавлення читачів, дарма що у наукових виданнях. Крім того, наукова книга — внаслідок своєї «демонополізації» та децентралізації науки — стала популярним складником репертуару багатьох, у тому числі регіональних, видавництв. І результати не забарилися — з кінця 90-х спостерігаємо постійне нарощування показників науко-

вого книговидання, пор.: 1996 р. — 1301 назва, 2001 р. — 1773, 2005 р. — 2501, 2007 р. — 2700, 2008 р. — 3732, 2009 р. — 4339, 2010 р. — 4665, 2013 р. — 5500 назв¹. Підкреслимо, що навіть у період другої за окреслений період економічної кризи (2007–2008 рр.), що мала глобальний характер, ці показники стабільно поліпшувалися.

Стан (особливо якісний) наукового книговидання останніх років та позиції наукової книги на книжковому ринку України все ще далекі від омріяних справжніми науковцями ідеалів. Зрештою, загальний стан економіки в країні позначається далеко не тільки на сфері науки та її інформаційній підтримці. Так само не секрет, що наукова діяльність, як і основний її «продукт» — наукова література, — привілей насамперед розвинених, багатих країн, що можуть дозволити собі «розкіш» не вимагати негайної віддачі від вкладених у цю неприбуткову (принаймні початково) сферу коштів (див.: [8]). І сьогоднішній Україні, молодій «самостійниці», виснаженій кількома роками справжньої, дарма, що названої «гібридною», війни змагатися на цьому полі — поки що не по силах. Проте українські видавці наукової літератури наполегливо шукають і, головне, переважно знаходять різні шляхи подолання кризових явищ. Відтак прогноз щодо майбутнього української наукової книги — загалом оптимістичний, підстави для чого дають такі процеси (і активність їхня, порівняно, наприклад, із початком 2000-х років, постійно зростає):

1) наукові видання в Україні стабільно посідають друге, після навчальних (лише у 2007 та 2008 р. — третє, після навчальних та літературно-художніх), місце серед усіх видів літератури за кількістю назв;

2) зростає кількість публікацій українських учених за кордоном (а іншомовне, особливо англomовне, втілення наукових результатів, як відомо, багаторазово прискорює їхнє просування у науковому світі та сприяє зростанню авторитету автора). Так, лише 2012 р. зарубіжними видавництвами (у Великій Британії, Ізраїлі, Канаді, Польщі, США, Франції та ін.) було випущено 74 монографії учених НАН України (максимальний показник за 15 років);

3) збагачується донедавна доволі монотонна тематико-типологічна палітра наукових видань. Щодо тематики, то, фактично, вся наукова література виходить зараз у режимі «без обмежень», а репертуарні акценти на гостро актуальних та цікавих не лише для наукової спільноти проблемах забезпечують окремим видавництвам («Акта», «Дух і Літера», «Laugus», «Літопис», «Темпора» та ін.) досить успішне існування. Що ж до типів і жанрів видань, то, зокрема, популярними (особливо з огляду на можливість масового опрацювання донедавна «закритих» джерел) стали історико-бібліографічні дослідження, а також науково-публіцистичні, науково-мемуарні твори;

4) позитивні тренди демонструє наукова періодика, не лише електронна, а й, всупереч песимістичним прогнозам, традиційна (паперова). Так, інститути та установи НАН України у 1991 р. видавали 54 журнали, у 2000 р. їх стало вже 73, у 2014 р. — 87 назв. 26 академічних журналів перекладаються англійською мовою,

¹ За даними Книжкової палати України.

серед них 17 перевидаються за кордоном; кількісно переконливо виглядає і Перелік наукових фахових видань України — 1416 назв (станом на кінець 2016 р.);

5) поступово зміцнюється матеріально-технічна база наукового книговидання, змінюються його організаційно-фінансові засади. Так, у 2001 р. Спеціалізовану друкарню наукових журналів НАН України було реорганізовано у Видавничий дім «Академперіодика», головними завданнями якого стали: видання та розповсюдження новостворюваних «традиційних» журналів та їхніх електронних версій; надання поліграфічних послуг та консультаційної допомоги редакціям періодичних видань академічних установ, а також видання монографій, збірників наукових праць тощо. За останніми даними, Видавничий дім «Академперіодика» випускає понад 220 номерів журналів щороку, серед них загальноакадемічні — «Вісник Національної академії наук України», «Доповіді Національної академії наук України» та «Наука та інновації»; лише 2012 р. тут побачили світ 46 назв книг;

б) започатковано видавничі проекти, що мають скомпенсувати брак фінансових можливостей випуску вузькоспеціалізованих (а відтак витратних) наукових видань — як вітчизняних, так і закордонних. Так, 2001 р. розпочався проект «Наукова книга», згідно з яким передбачено щорічно випускати близько 30 монографій, написаних працівниками Академії, за рахунок коштів на видання наукової літератури за державним замовленням, прибутку самого видавництва та, частково, коштів наукових установ, де підготовано монографії. 2001 р. у межах цього проекту вийшло всього три книжки, до 2007 р. загалом завдяки цьому проекту побачили світ понад 120 монографій; на початок 2012 р. їх було вже 226.

У 2004 р. започатковано проект «Наука для всіх», відкритий виданням «Ботанічні зошити або дванадцять подорожей у світ рослин» (автори К. М. Ситник і В. С. Галузинська), а також проект «Наукові переклади» (за цим проектом 2006 р. було випущено першу перекладену монографію — «Загальна паразитологія», яка у себе на батьківщині, у Польщі, витримала вже три видання). 2009 р. з проекту «Наукова книга» було виокремлено два дочірніх проекти — «Наукова книга. Молоді вчені» (для авторів до 40 років) та «Наукова книга іноземною мовою» (видання академічної літератури світовими мовами задля ефективнішого представлення досягнень вітчизняної науки світовій спільноті, до червня 2013 р. видано 12 книг). І хоча частка видань, що вийшли у межах названих проектів на умовах державного замовлення, щорічно становить усього 7–10 % від загальної кількості назв монографій, підготованих працівниками НАН України, проекти позитивно впливають на якість академічної видавничої продукції та мають тенденції до подальшого розширення [14, с. 12–13];

7) українська наукова книга — завдяки оптимізації репертуарної політики та піднесенню якості видавничої підготовки — починає завойовувати міжнародне визнання. Так, на щорічному Міжнародному конкурсі на кращий науково-видавничий проект «Научная книга» (Москва, жовтень 2012 р.), в якому взяли участь 18 видавництв із восьми країн, нагороди здобули п'ять видань НАН України, а диплом переможця і найвищу нагороду — кришталеву книгу — одержало видання «Б. Є. Патон. 50 років на чолі Академії» (номінація «Гран-прі») [2];

8) наукова книга і періодика все частіше стають об'єктом спільних досліджень українських науковців і видавців-практиків, що, безумовно, сприятиме піднесенню якості та конкурентоспроможності створюваного ними видавничого продукту. Так, у 2007 р. на базі видавництва «Наукова думка» за участю викладачів та науковців Української академії друкарства відбулася конференція «Наукова книга в Україні: автор–видавець–ринок»; з 2010 р. щорічно на базі ВД «Академпериодика» відбувається уже традиційна науково-практична конференція «Наукова періодика: традиції та інновації», на якій розглядається широкий спектр проблем наукового книго- та пресовидання; крім того, видавництво «Наукова думка» регулярно проводить конференції, присвячені проблемам термінології: «Українська наукова термінологія. Проблеми перекладу» (2009, 2013), «Українська наукова термінологія: суспільні та гуманітарні науки» (2010), «Українська наукова термінологія: природничі науки» (2012);

9) нарешті, українські видавці наукової літератури, поступово нагромаджуючи досвід роботи в ринкових умовах, виробляють належне вміння і професійні навички менеджерів, маркетологів, книгорозповсюджувачів, — що також сприяє ефективності їхньої діяльності.

Висновки. Попри кризу, що вкотре намагається «перекрити кисень» стабільній в останні роки науковій книзі (не секрет, що 2014 р. завершився з гіршими показниками за рік попередній: загальна кількість назв становила 83,7 % кількості назв, випущених у 2013 р., але при цьому власне назви наукових видань склали все ж трохи більше — 87,6 %; у 2015 р. загальна кількість назв склала 90,5 % від показника 2014 р., наукові ж видання продемонстрували дещо менше відставання — 90,9 %), — її «кількісне майбутнє» все ж доволі оптимістичне. Утім, кількість у цьому випадку не головне: на нашу думку, «домашнє завдання» для українського наукового книговидання на ближчі роки — це робота над якістю, яку ми розуміємо як професійне, сперте на канони книжкової культури видавниче втілення важливих для суспільства тем, що, окрім іншого, викликає і відповідну реакцію соціуму. І — з огляду на нинішній стан стосунків «наука–суспільство» — це далеко не естетські міркування.

І дійсно, навіть якщо ми, слідуючи загальному трендові, рішуче відмовляємося від науки як приємного способу поліпшення персонального іміджу і, відповідно, не беремо до уваги зліплені нашвидкуруч, для кількості, «напрацювання» цього штибу, — то і те, що залишається... чи може воно виконувати функції, які з'явилися у науковій літературі, зокрема, її соціогуманітарного сегмента, через серйозні виклики часу? Як засвідчили події кількох останніх років, інформаційні війни програються не лише на шпальтах газет і екранах телевізорів, а й у кабінетах учених. «Чому Україна програє сусідам війни за історію», — констатував назвою своєї статті С. Громенко і дав дуже переконливе пояснення: «Сучасна українська система науки є «гідним» продовженням радянської... а та, своєю чергою, спиралася на російські імперські зразки... А те, що згодилось у XIX столітті, виявилось зовсім непридатним у XXI... Сьогодні головна... проблема української гуманітаристики — це велетенська прірва між ученими, часто-густо відокремленими від

широкого світу академічним снобізмом, їхніми стилістично безсилими та непривабливими з погляду неспеціаліста книжками й потребами сучасного читача та слухача. А святе місце порожнім залишається недовго — і ось на сцені з'являються «народні академіки» та письменники, які з легкістю пояснюють українцям, що вони походять чи то від трипільців, чи то від арійців, чи то взагалі від інопланетян або ж богів; замість того щоб боротися з російськими історичними міфами, їх підмінюють власним, іноді ще й отримуючи державні нагороди» [3, с. 49].

Тож завдання не лише вчених (зокрема, через добре розвинений інститут наукового рецензування, про фактичну відсутність якого — як про болючу проблему — слід говорити окремо), а й видавців — подолати зазначену «прірву», сприяти, видавничими засобами, посиленню впливу наукової книги на соціум і, нарешті, поставити заслін псевдонауковій продукції, чия поява дорівнює компрометації науки і є, по суті, однією з причин глобальних інформаційних програшів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєнко І. Р. Наукова книга України: проблеми та шляхи їх вирішення // Поліграфія і видавнича справа. — Львів, 2008. — Вип. 1 (47). — С. 3–6.
2. Вакарєнко О. Г. Науково-видавнича діяльність Національної академії наук України: 2002–2011 рр. / О. Г. Вакарєнко, А. І. Радченко. — К. : Академперіодика, 2013. — 143 с.
3. Громенко С. Чому Україна програє сусідам війни за історію / Сергій Громенко // Український тиждень. — 2014. — № 35 (355). — С. 48–49.
4. Демчук Н. Р. Науковий текст як стратегічний засіб наукової комунікації (до проблеми редакційного опрацювання) / Н. Р. Демчук // Молоді вчені. — 2016. — № 9 (36). — С. 325–331.
5. Зелінська Н. В. Видавнича справа в Україні de visu: між бізнесом і добродійністю / Н. В. Зелінська // Сучасний мас-медійний простір: реалії та перспективи розвитку: Мат. Всеукр. наук.-практ. конф. — Вінниця, 2014. — С. 271–277.
6. Зелінська Н. В. Дискурсивні практики української науки у дзеркалі видавничих реалій / Н. В. Зелінська // Наук. записки / УАД. — Львів, 2008. — № 1 (13). — С. 3–11.
7. Зелінська Н. В. «Наука байдужа до біографій своїх творців...» / Н. В. Зелінська. — Львів : Українська академія друкарства, 2013. — 408 с.
8. Зелінська Н. В. Наукове книговидання в Україні: міфи та реалії / Н. В. Зелінська // Вісник Дніпропетр. ун-ту. Літературознавство. Журналістика. — 2003. — Вип. 6. — С. 23–29.
9. Зелінська Н. В. Роль видавничої справи у позначенні інформаційних контурів сучасної України / Н. В. Зелінська // Прикладні та фундаментальні аспекти дослідження в соціальних комунікаціях. — Вип. 1. — Івано-Франківськ. — 2015. — С. 94–100. — Режим доступу : www.pu.if.ua/depart/journalist/resource/file/sbirnik.pdf.
10. Зелінська Н. В. Теорія та історія видавничої справи — нова спеціальність у новій галузі науки / Н. В. Зелінська // Книга і преса в контексті культурно-історичного розвитку українського суспільства. — Вип. 4. — Львів : Українська академія друкарства, 2011. — С. 34–49.
11. Івасенко Л. О. Сучасна монографія з гуманітарних наук: редакторський погляд на авторський текст / Л. О. Івасенко // Поліграфія і видавнича справа. — Львів, 2008. — Вип. 1 (47). — С. 37–43.

12. Моцяк [Ренн] О. М. Роль редактора й автора у «самопросуванні» наукової книги (підготовчий та редакційно-видавничий етапи) / О. М. Моцяк [Ренн] // Поліграфія і видавнича справа. — 2008. — № 1. — С. 43–49.
13. Радченко А. Аналіз проекту «Наукова книга» НАН України / А. Радченко // Вісник Кн. палати. — 2011. — № 5. — С. 12–13.
14. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю / П. Селігей. — К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2016. — 627 с.
15. Яцків Я. С. Характерні риси сучасного книговидання Національної академії наук України / Я. С. Яцків, О. Г. Вакаренко // Поліграфія і видавнича справа. — 2008. — Вип. 1 (47). — С. 6–8.

REFERENCES

1. Aleksejenko, I. R. (2008). Naukova knyha Ukrainy: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia. Printing and publishing, 1 (47), 3–6 (in Ukrainian).
2. Vakarenko, O. G. & Radchenko, A. I. (2013). Naukovo-vydavnycha diialnist Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy: 2002–2011 rr. Academperiodyka, Kyiv (in Ukrainian).
3. Hromenko, S. (2014). Chomu Ukraina prohraie susidam viiny za istoriiu. Ukrainian Weekly, 35 (355), 48–49 (in Ukrainian).
4. Demchuk, N. R. (2016). Naukovyi tekst yak stratehichnyi zasib naukovoï komunikatsii (do problemy redaktsiinoho opratsiuvannia). Young Scientists, 9 (36), 325–331 (in Ukrainian).
5. Zelinska, N. V. (2014). Vydavnycha sprava v Ukraini de visu: mizh biznesom i dobrochynnistiu. Modern mass-media space: realities and perspectives of development, Vinnytsja, 271–277 (in Ukrainian).
6. Zelinska, N. V. (2008). Dyskursyvni praktyky ukrainskoi nauky u dzerkali vydavnychkh realii. Scientific Papers, 1 (13), 3–11, UAP, Lviv (in Ukrainian).
7. Zelinska, N. (2013). «Nauka baiduzha do biohrafii svoikh tvortsiv...». UAP, Lviv (in Ukrainian).
8. Zelinska, N. V. (2003). Naukove knyhovydannia v Ukraini: mify ta realii. Gerald of Dnipropetrovsk University: Literary Criticism. Journalism, 6, 23–29 (in Ukrainian).
9. Zelinska, N. (2015). Rol vydavnychoi spravy u poznachenni informatsiinykh konturiv suchasnoi Ukrainy. Applied and fundamental researches on social communications, 1, 94–100, www.pu.if.ua/depart/journalist/resource/file/sbirmik.pdf (in Ukrainian).
10. Zelinska, N. V. (2011). Teoriia ta istoriia vydavnychoi spravy — nova spetsialnist u novii haluzi nauky. Book and press in the context of cultural–historical development of Ukrainian society, UAP, Lviv, 4, 34–39 (in Ukrainian).
11. Ivasenko, L. O. (2008). Suchasna monohrafia z humanitarnykh nauk: redaktorskyi pohliad na avtorskyi tekst. Printing and publishing, 1 (47), 37–43 (in Ukrainian).
12. Motsyak [Renn], O. M. (2008). Rol redaktora i avtora u «samoprosuvanni» naukovoï knyhy (pidhotovchyi ta redaktsiino-vydavnychi etapy). Printing and publishing, 1 (47), 43–49 (in Ukrainian).
13. Radchenko, A. (2011). Analiz proektu «Naukova knyha» NAN Ukrainy. Book Chamber Gerald, 5, 12–13 (in Ukrainian).

14. Seligej, P. (2016). Svitlo i tini naukovocho stiliu. Kyiv-Mohyla Academy, Kyiv (in Ukrainian).
15. Yatskiv, Ya. & Vakarenko, O. (2008). Kharakterni rysy suchasnoho knyhovydannia Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy. Printing and publishing, 1 (47), 6–8 (in Ukrainian).

SCHOLARLY PUBLISHING IN THE UKRAINIAN SOCIAL ENVIRONMENT: IS THERE LIFE IN (AFTER) THE CRISIS?

N. V. Zelinska

*Ukrainian Academy of Printing,
19, Pid Holoskom St., Lviv, 79020, Ukraine
nzelinska@yandex.ua*

The influence of the social factors upon the state of the scholarly book publishing in Ukraine is regarded in the light of a few economic crises. Especially difficult for science and scholarly book stage of the publishing branch transiting to market has been characterized (the main features of this stage are destruction of the old publishing system, and thus the publishers were delivered from the state support and planned funding as well as sharp break of the production links, the reduction of the sales, the reorientation of the thematic and language policy). The reasons of the revival of interest with the scholarly publications are defined. The objective quantitative data shoeing more or less stable position of the scholarly book during and after crisis are represented, but its reasons are not always noble and socially accepted (meaning ensuring the personal image of the certain part of society, and the need to shoe “necessary” candidates’ and doctors’ percent within the university staff in the time of licensing and accreditation process). The real achievements and the ways of further development of branch are demonstrated. The role of the scholarly literature, partly its socio-humanitarian segment, in the actual information wars is shown.

Keywords: *science, scholarly book publishing, economic crisis, personal image, quantitative and qualitative indices, new publishing projects, information wars.*

Стаття надійшла до редакції 25.05.2016.

Received 25.05.2016.